

Giriş

Can Yoldaşım, Sevgili Okurum, Aziz dostum!

Senin bu kitabı okumaya başlamanla birlikte ikimiz derin bir tefekkürü ve yüksek bir duyguyu inşa edecek, bizi Allah'ın emirlerine uyduracak, yasaklarından kaçındıracak bir yola, takva yoluna talip olmuş olduk. Bu kitabı yazmak benim için, okumak da senin için bir yolculuk, bir seyr-i manevidir. Bu kitabı okurken ben senin yanındayım. Öyle düşün. Ben bu kitabı yazarken de sen benim yanımdaydın. Ben de hep böyle düşündüm. Bu kitapta bana, benim kalemime, klavyeme bengisuyu olan ruh ve düşünce budur. Ben seni düşünerek, kendimi senin, seni kendimin yerine koyarak yazıyorum. Bundan gayrı derdin derdimdir, derdim de derdin. Şu andan itibaren seninle müstesna düşüncelerin, yüksek duyguların, uhrevi kaygıların, devasa umutların peşinde sonu cennete, Allah'ın rızasına uzanan ibret, ikaz ve öğütlerle dolu bir yola revan olduk. Şair diyor ki:

“Gurbetteyim sen de benle/ Hicran sarmaşıktır tenle
Öz yurduna şimdi senle/ Gel göçelim vakit tamam.”

Asıl yurdumuz ahiret. Biz bu dünyada gurbetteyiz. Bir yol var önümüzde ötelere, cennete uzanan. Ve artık seferdeyiz, seferiyiz seninle; bu dünyada mukim gibi yaşamak bize uzak, hiç ölmeyecekmişiz gibi hissetmek iblisin bize kurduğu tuzak.

Gayrı biz biriz seninle. Sen demek, ben demek. Ben demek de sen demek. Mademki iman bir sinir sistemi gibi

bizi birbirimize bağlamıştır; mademki biz iman ettiğimizde sınıksız örülmüş bir duvarın tuğlaları, bir vücudun uzuvları, belki de bir ağacın dalları, yaprakları, bir maneviyat denizinin damlaları gibi olmuşuzdur; o halde artık ben-sen yok, biz varız. Rabbimizin Fatıha suresinde bize öğrettiği ilk duada “sadece sana kulluk eder ve sadece senden yardım dileriz” ifadesiyle telkin ettiği “biz duygusu”nu, “vahdet bilinci”ni içimize ve iliklerimize çekmişiz. Biliyorum, diliyorum ve diyorum ki: “Seninle etle tırnak, seninle bir elmanın iki yarısı gibi olalım, olmalıyız.” Ve bu yolun ve yolculuğun başında duam odur ki Allah bize yolun sonundaki mükafatı ihsan eylesin. Bu yolda ibretleri fark ede ede, hikmetleri dere dere, razı olacağı duygu, düşünce ve davranışlara ere ere ilerleyebilmeyi ve böylece dünya ve ahiretin mutluluğuna ulaşabilmeyi, cennet nimetleriyle müşerref olabilmeyi bize nasip eylesin. Bu nasip çok büyük bir bahtiyarlıktır. Bu konudaki nasipsizlik de büyük bir mahrumiyet. Çünkü:

İbretler Tonla Ama Alanlar Gramla...

Evet, böyle diyor şair. İbret alınmadığı, ibrete talip olunmadığı müddetçe en muhteşem ayetler, en devasa hakikatler, en nadide öğütler, en mahzun ağıtlar insan için bir anlam ifade etmez. Allah’ın kitabından hayata, hayattan Allah’ın kitabına ibretle bakmak, hayatla kitabı bütünleştirmek, ibrete talip olmak bizim esas meselemiz, ana izleşimizdir. Bu, kemale ermemizin, olmamızın, olgunlaşmamızın sırrıdır sevgili dostum! O’nun rızasını kazanma, dünya ve ahiretin mutluluğunu elde etme kaygısı ve farkındalığı çok yönlü olgunlaşma faktörlerinin özüdür, çekirdeğidir, cevheridir. Bu farkındalığı kaybetmek ise her türlü sapkınlığın, hamlığın, hantallığın, bedbahtlığın sebebidir. Çünkü “Bir göz ki olmaya ibret nazarında; Ol sahibinin düşmanıdır baş üzerinde...”

Yusuf suresinde bir ayet çokça dikkatimi çeker. Sen de mutlaka duymuşsundur: “Göklerde ve yerde (Allah’ın varlığına işaret eden) nice deliller vardır ki onlar bu delillerden yüz çevirerek geçip giderler.” (Yûsuf, 105) Delil aynı delildir, hakikat aynı hakikat ama göz çapkın, gönül sapkın, akıl şaşkın olunca insan ibreti, hakikati, nasihati es geçer, pas geçer, idrak edemez. Yani kırık senin gözlük camındaysa her şeyi kırık görürsün. Göge baksan göğü yarık, yere baksan yeri çizik, cama baksan camı çatlak görürsün. Ama kusur ne göktedir ne yeredir ne de camdadır. Kırık senin gözlük camındadır, gözündedir, gönlündedir. Sen gönlünü, gözü-nü, bakış açını değiştirene kadar hakikat sana ayan olmaz. Bu değişimi yaşamadığı, değişime talip olmadığı müddetçe insan, gözü olsa da göremez, kulağı olsa da işitemez, aklı olsa da düşünemez, gönlü olsa da hissedemez ve canlı bir cenazeye dönüşür. Ondan sebep aziz dostum, ibret almak, ibret makamında olmak gerekir. Çünkü ibret hakikate araçtır. İbret alabilmek için hakikate talip olmak gerekir. Biz seninle artık hakka, hakikate, derde ve elbette dermana talibiz.

İbret dedim de... bu ibret, anlam itibariyle çok ilginç bir kelime. Bu kökten türemiş bir kelimeyi Peygamberimiz bir hadiste “âbiru sebîl” şeklinde “yolcu” anlamında kullanmış ve buyurmuştur ki: “Dünyada gurbette olan bir kimse gibi ya da bir yolcu gibi ol! Kendini kabir halkından biri gibi kabul et.” (Tirmizi, Zühd, 25) Bu arada ifade edivereyim: Arapçada yaya geçidine de “ma’beru’l-müşât” denilir. “Ma’ber” kelimesinin de kökü yine ibrettir. “Âbir” bir yerden başka bir yere giden yolcu; ma’ber de bir kimseyi bir yerden başka bir yara götüren yaya geçidi demek. Yani ibret kelimesinin özünde bir noktadan başka bir noktaya intikal, ilerleme, değişme ve dönüşme anlamı vardır. Dolayısıyla ibret kelimesi kök

anlam itibariyle bir duygudan, daha güzel ve olumlu başka bir duyguya, bir düşünceden, daha güzel ve olumlu başka bir düşünceye, bir davranıştan, daha güzel ve olumlu başka bir davranışa intikal anlamı taşır. Ayetler ve hakikatler karşısında olumsuz duygu, düşünce ve davranışlarımız olumlu bir kimliğe bürünmemişse ibret al(a)mamız demektir.

Hiç unutmadım, unutamadım: Dedem rahmetli ibret alma meselesinden bahsederken bir hikâye anlatmıştı ve demişti ki: “Bir gün bir aslan, bir kurt ve bir tilki birlikte avlanmaya çıkmışlar. Bir sürüden üç tane koyun kapmışlar. Aslan kurda “bu koyunları taksim et” demiş. Kurt da “Taksime ne gerek var. Üç kişiyiz, üç de koyun var. Biri senin, biri benim, biri de tilkinin” demiş. Aslan kendisinin diğerleriyle eşit tutulmasına öfkelenmiş ve bir pençe darbesiyle kurdu öldürmüştü. Sonra tilkiye dönüp demiş ki “Şimdi sen taksim et bakalım koyunları.” Tilki “Efendim! Taksime ne hacet! Hepsi sizin, artıklarınız benimdir” demiş. Aslan bu taksimi çok beğenmiş ve yüksek sesle bir kahkaha atarak tilkiye sormuş: “Sen böyle güzel taksim etmeyi kimden öğrendin?” Tilki de “Şuracıkta cansız yatan kurttan öğrendim” demiş. Hikayeler soyut gerçeklerin somutlaşması, ete kemiğe bürünmesidir. İbret almanın ne olduğunu, ibretin nasıl alınması gerektiğini bu hikâye üzerinden gönlüme nakşetmişimdir. Ama ne kadar ibret almışımıdır? Elbette orası tartışmalıdır. Halbuki Tapduk Emre demiştir ki: “Âlemden ibret almayan, âleme ibret olur.”

Allah’ın âleme, âlemdaki her şeye yerleştirdiği kanunlar vardır. Bütün her şey O’nun koyduğu kanunların eseridir ve esiridir; bütün mevcudat bu kanunlara uymak zorundadır. Bu kanunların bir kısmı kozmolojiktir. Kur’an bu kanunlara “sünnetullah” der. Havanın bir kanunu vardır, bu kanuna

uymadan uçamazsın. Suyun bir kanunu vardır, bu kanuna uymadan yüzemezsin. Yerin bir kanunu vardır, bu kanuna uymadan yürüyemezsin. Bu tür kozmolojik kanunlar gibi Allah'ın bir de insan için koyduğu psikolojik ve sosyolojik kanunlar vardır. Bunlar da Kur'an'da "sünnetülevvelîn" olarak ifade edilir. Bu kanunlar kişisel ve toplumsal değişim ve gelişimin temel yasalarıdır. Mesela bir ayette Allah şöyle buyurmaktır: "...Bir toplum kendisindekini değiştirmedikçe Allah onlarda bulunanı değiştirmez..." (Ra'd, 11) Yani özelde bir insan genelde de bir toplum yaşadığı sıkıntılara, musibetlere, meşakkatlere, çöküntülere, dar boğazlara sebep olan duygu, düşünce, davranış ve tutumlarını değiştirmedikçe müddetçe Allah bireyi ve toplumu içine düşükleri o bataktan, o felaketten, o sefaletten, o musibetten, o olumsuz durumlardan kurtarmaz. Demem o ki Sevgili Dostum! İyiliklere ve güzelliklere ulaşmanın başı, başlangıcı, ilk adımı bunlara ulaşmak için gerekli olan şeyin kendi benliğimizde yaşamamız gereken bir değişim olduğunu fark etmektir. Değişmeyi istemeyeni, bu yönde bir irade ortaya koymayanı Allah umduğuna nail etmez, dünya ve ahiretin güzelliklerine ve hayırlarına erdirmez. Bir de şunu çok iyi bil ki:

Sen Aynasın Benim için

Pek muhterem bir hocam bir gün Hz. Süleyman'dan bahsetmişti. Hz. Süleyman Kur'an'da da pek çok özelliğiyle zikredilen, Allah'ın, rüzgarları emrine amade kıldığı, cinlere hükmeden, karıncalarla ve kuşlarla konuşan, müstesna pek çok mucizenin verildiği bir büyük peygamber. Hocamız demişti ki: Hz. Süleyman bir gün uçan bir halıyla ülkesinin üzerinde uçuyormuş. Bir taraftan da kendi kendine şöyle diyormuş: "Ne kadar güzel köşklerim, saraylarım var! Ne kadar harika bağlarım, bostanlarım, hanlarım, hamamla-

rım var!” Bu esnada halı eğrilmeye başlamış. Hz. Süleyman demiş ki: “Halı doğrul!” Ama halı biraz daha eğrilmiş. Hz. Süleyman tekrarlamış: “Halı doğrul!” Halı biraz daha eğrilmiş. Öyle bir noktaya gelmiş ki Allah’ın peygamberi artık düştü düşecek. Bu defa Hz. Süleyman oldukça ciddi ve tok bir ses tonuyla demiş ki: “Ben Allah’ın kutlu peygamberi, cihan hükümdarı Süleyman. Halı doğrul!” Halı dile gelmiş ve demiş ki: “Süleyman önce sen doğrul! Çünkü bu bağlar bostanlar, bu köşkler bu saraylar, bu hanlar bu hamamlar senin değil sana emanet. Bunların sahibi yerin ve göğün mülkünü elinde bulunduran Aziz ve Celil olan Allah’tır. Onun için Süleyman önce sen doğrul!”

Bu hadiseyi anlattıktan sonra hocam bir mesaj vermişti ve demişti ki: “Halımın doğrulmasını istiyorsam önce ben doğrulacağım. Halimin doğrulmasını istiyor isem önce ben doğrulacağım. Halamın doğrulmasını istiyorsam ve dahi amcamın, teyzemin, annemin, babamın, eşimin, evladımın, kardeşimin, üst komşumun, alt komşumun, amir isem memurumun, öğretmen isem öğrencimin doğrulmasını istiyorsam önce ben doğrulacağım. Çünkü nizam-ı âlem nizâm-ı âdemdir. Âleme nizam vermek âdeme nizam vermekle mümkündür. Âdem ise o sözü söyleyenin, değişimi talep edenin ta kendisidir.” Âdem biziz Sevgili Dostum! Her öğüt bize söyleniyor. Bütün nasihatler, bütün ikazlar bize yapılıyor. Alınmanın değil, üzerimize almanın tam vaktidir.

Bir sokakta üç doktor, aralarında da tatlı bir rekabet varmış. Bu rekabetin etkisiyle doktorlardan biri bir gün tabelasına “ülkenin en iyi doktoru” yazmış. Doktorlardan diğeri bu yazıyı görünce yine rekabet psikolojisiyle kendi tabelasına “dünyanın en iyi doktoru” ifadesini eklemiş. Üçüncü doktor sokağa gelince bakmış ki rakip doktorlardan

birisi ülkenin, diğeri de dünyanın en iyi doktoru ifadelerini tabelalara eklemişler. O da kendi tabelasına şöyle yazmış: “Sokağın en iyi doktoru.” Sokağın en iyi doktoru olmadan, yani iyilikleri, güzellikleri, erdemleri, hakikatleri öncelikle ve özellikle kendi benliğimizde, ailemizde ve yakın çevremizde ete kemiğe büründürmeden yapılan her vaaz, edilen her nasihat, icra edilen her irşat, her tebliğ hükümsüzdür, hedefsizdir, sonuçsuzdur, faydasızdır.

Peygamberimizin bir hadisi benim oldukça dikkatimi çeker. Buyurmuştur ki: “Mümin müminin aynasıdır.” (Ebu Davud, Edeb, 49) Ayna insana kendi güzelliğini ve kusurunu gösteren bir tecelligahtır. Efendimizin müminin müminle ilişkisini ayna metaforu üzerinden ifade edişi gerçekten çok derin hikmetler içeriyor. Ve bu teşbih bize diyor ki: “Kardeşine baktığında gördüğün kusur senindir, asıl kusurlu sensin; aynadaki görüntüyü değiştirmek istiyorsan aynaya sataşma, onu kırma! Sen aynaya baktığında saçının başının dağınık olduğunu gördüğünde bu olumsuz görüntüyü aynadan değil kendinden bil. Aynayı kırma, kendini kur. Aynayı silme, kendini bil. Tövbe ile istiğfar ile ıslah-ı hal ile günahlarını sil. Kendini yeni baştan inşa et. Sen düzelirsen, ayna düzelir, ayna düzelirse eğrilik düzelir, göz ve gönül düzelir, kusur ortadan kalkar, cemal ve kemal zahir olur.” Onun için diyorum ki can yoldaşım!

“Sen aynasın benim için/Ben aynayım senin için

Şu zahirde gördüklerin/Benim dışım, senin için.”

Değişimi kendi benliğinde inşa edemeyen, başkasının varlığında bir hakikatin mimarı olamaz. Tam da bu sebepten Kur’an’ı, ayetleri, ibretleri, hakikatleri öncelikle anlatmak için değil, anlamak için, başkalarına yaşatmak için değil,

özellikle kendimiz yaşamak, kendimizi değiştirmek, kendi hayatımızda somutlaştırıp İslam'ı, Müslümanlığı görünür kılmak için okumamız ve bir karakter özelliği haline getirmemiz gerekir. Bugün İslam coğrafyasının pek çok alandaki geri kalmışlığının, ahlaki çöküntüsünün, modern zamanda bir medeniyet inşa edemeyişinin temel sebebinin bu olduğunu düşünüyorum. Bugün Müslümanların yaşadığı sorun epistemolojik bir problem, bir cehalet sorunu değildir. Bugün Müslüman dünyanın yaşadığı temel sorun bilgiyi bilince, bilinci davranışa, davranışı ahlaka dönüştürememe sorundur. Akif merhum ne güzel söylemiş!

“Kaç hakiki Müslüman gördümse hep makberdedir;
Müslümanlık bilmem ama galiba göklerde dir.”

Yani İslam denince kabristan, Müslüman denince ölümler geliyor yâdımıza. İsa gibi göğe çekilse de Müslümanlığımız; halâ yeryüzünde Müslüman denir adımıza. Yani örnek Müslümanlardan bahsederken hep rahmetliler geliyor aklımıza. Baş uçlarında birer mezar taşı var hepsinin. Müslümanlık sanki göğe çekilmiş, Müslümanların da sanki suyu çekilmiş. Biz modern çağda Kur'an'ı, Yasin'i, Fatiha'yı dirilere okumayı bir türlü başaramadık. Bundan sebep de medeniyetimizi, maneviyatımızı, mefkuremizi batılın önümüze çektiği surlardan bir türlü aşamadık. Bulunduğumuz yere asırlardır saplandık kaldık. Hani Arif Nihat Asya merhum diyordu ya:

Şu gördüğün duvarlar ki kimi Taif'tir, kimi Hayber'dir.
Fethedemedik ya Muhammed senelerdir.

Ne doğruluk doğru; ne iyilik iyi.

Bahçende en güzel dal, unuttu yemiş vermeyi.

Günahın kursağında haramların peteği!

Bayram yaptı yabanlar; Semave'yi boşaltıp Save'yi dolduranlar.

Atını hendeklerden bir atlayışla aşırıp aşırılar.

Ağlasın Yesrib, Ağlasın Selman'lar!

Ümmet-i Muhammed olarak biz şimdilerde bu makamdayız, burada takılıp kalmışız. Halbuki eskiden iki günümüz birbirine eşit geçse ziyandaydık. Üşenmezdik, ilim Çin'de de olsa alırdık. Kıyametin kopacağını bilsek elimizdeki hurma fidanını dikerdik. Elimizden deryaları, okyanusları alsalar gemileri karadan çekerdik. Ahireti dünyanın tarlası bilir, cennet ağaçlarını dünyadayken ekerdik. Geçmişimiz böyleydi, ecdadımız böyleydi, biz eskiden böyleydik. Besmele ekmeğimizin bereketiydi. İki cihanda aziz ümmet Muhammed ümmetiydi.

Geçmiş bilmeden geleceği inşa emek hayal, nereden düşüğümüzü görmeden ayağa kalkmak muhal. Çünkü Sevgili Dostum! dert neredeyse derman oradadır. Çünkü Mevlâna diyor ki:

Su Nerdeyse Gemi Oradadır

Hatibin biri camide cemaate cuma vaazı verirken infakın, cömertliğin, ihtiyaç sahiplerine yardım edip kol kanat germenin faziletlerini oldukça yüksek bir perdeden, aşk ve şevk ile anlatıyormuş. Evi de camiye yakın olduğundan hatibin eşi kocasının anlattıklarını duyunca çok etkilenmiş. “Bizim efendiyi böyle bilmezdim, meğer ne kadar da cömert birisiymiş” diye içinden geçirmiş. Bu esnada hırpani vaziyette, oldukça fakir bir zat, hatibin evine gelmiş, fakruzaruret içinde olduğunu söyleyerek yardım istemiş. O da cömertliğine ilk defa vaazıyla şahit olduğu kocasının sözlerinin derin etkisiyle -evde ne var ne yok- o fakire infak edivermiş. Ha-

tip eve gelince bir bakmış ki evde hiçbir şey kalmamış, ev tam takır. Hanımına demiş ki: “Ne oldu hatun? Eve hırsız mı girdi? Bu ne hal? Hanımı da “Vallahi Efendi! Ben seni böylesine cömert bilmezdim. Cemaate yaptığın nasihatlere kulak verdim. Bu nasihatler beni çok etkiledi. Bu esnada bir fakir geldi ve benden Allah rızası için yardım istedi. Ben de senin sözlerinin tesiriyle evde ne var ne yok ona verdim.” demiş. Hatip de demiş ki: “Yahu hatun! Sen ne yaptın? Ben onları cemaate dedim, sana demedim ki...” Fıkra bu kadar.

Bir zamanlar Sabiha Gökçen hava limanında billboardlara Mevlâna hazretlerinin bir sözünü büyük puntolarla yazmışlardı: “Müşkül neredeyse cevap oradadır, su neredeyse gemi oradadır.” Cevabı bulmak isteyen önce soruyu soracak, soruyla yüzleşecek, sorunu çözmek isteyen önce sorunla yüzleşecek, gemiyi bulmak, gemiye binmek isteyen önce suyu bulacak. Hayatındaki türlü sorunlara çözüm arayan, düştüğü bataktan çıkmak isteyen önce düştüğü yeri bulacak, önce düştüğü yeri bilecek. Çünkü insan maddeten ve manen düştüğü yerden kalkar. İstisnalar kaideyi bozmaz.

Kişisel ve toplumsal düzeyde yaşadığımız bütün problemin bundan ibaret olduğu kanaatindeyim. Herkes birilerine nasihat ediyor, hakkı hakikati anlatıyor. Ama öncelikle o nasihatlerin gereğiyle amel etmesi gerekenin kendisi olduğunu es geçiyor, unutuyor. Bu sorun bütün çağlar boyunca insanlara hakkı hakikati anlatan, va’zu nasihat edenlerin temel sorununu olduğundan Rabbimiz Kur’an-ı Kerim’de bu hastalığa dikkat çekerek buyuruyor ki: “Sizler kitabı okuduğunuz halde insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz?” (Bakara 44) Gerçekten ne kadar da acıdır insanlara hakkı tavsiye ederken kendisini pas geçmek! Ne kadar acıdır sırtında su tulumları varken

çölde susuzluktan ölmek! Böyle bir bedbahtlığın dünyadaki nasipsizliği ne denli büyük bir fecaat ise ahiretteki cezası da o denli büyük bir felakettir. Bir gün Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü bir adam getirilip cehenneme atılır ve bağırsakları dışarı fırlar. O kişi, eşeğin değirmen taşı ile döndüğü gibi bağırsaklarıyla birlikte dönmeye başlar. Derken etrafına cehennemlikler toplanır ve “Ey falan, ne bu hâl? Sen (dünyadayken) iyiliği emredip, kötülükten alıkoymaz mıydın?” derler. O da “Evet, ben iyiliği emrederdim, ama onu kendim yapmazdım. Kötülükten alıkoyardım, ama onu kendim yapardım.” der.” (Müslim, Zühd, 51) Hakikati anlatmadan önce yaşayıp halimizi düzeltmediğimizden, hakkı yaşamamanın zevkini tadıp özümüzü, sözümüzü tatlandırmadığımızdan çok hamız, çok kekreyiz, zehir zemberek gibiyiz, çok acıyız. Bunun sonucu olarak da;

Nice Yumuşak Söylesek Sözümüz Savaşa Benziyor

Peygamberimizin ve O'nun yetiştirdiği sahabe neslinin en temel özelliği İslam'ı duygu, düşünce, davranış ve ahlak-ı hamide ile görünür kılmaktı. Hakikati insanların kalplerine yerleştirmeye kalkışmadan önce kendi benliğinde bir manevi tecrübe haline getirmek ve bu tecrübenin doğurduğu feyiz ve zevkle insanları irşat ve ıslah etmek sünnettir. Engin bir manevi tecrübeyle vücut bulan bu feyiz Peygamberimizin sözlerinin ve davranışlarının ruhunu oluşturur. Nasihat, nasihat edenin ruh köklerinden beslenmeli. Nasihat, nasihat edenin, o nasihatın gereklerini yaşamasıyla oluşan bir duygu derinliğiyle vücut bulmalı. Yoksa nasihatın muhataba etkisi, katkısı, faydası, bereketi söz konusu olmuyor. Nasihatın ruh kökü güçlü ve yakînî bir iman, istikrarlı salih ameller ve bunların benliğimizde oluşturduğu halet-i ruhiyedir, maneviyattır. Bu maneviyat hem kendi nefsinin hem de eşini,

evladını, sevdiklerini terbiye etmenin, hakka, hakikate, hidayete sevk etmenin yapı taşıdır, kurucu öznesidir. Çünkü bu maneviyatın muhteşem bir çıktısı, benliğimize, varlığımıza, ilişkilerimize harika bir katkısı olacak. Allah Meryem Suresi'nin 96. ayetinde buyuruyor ki: "İman edip dünya ve ahiret için yararlı işler yapanlara gelince, Rahman onlar için (gönüllerde) bir sevgi yaratacaktır." Ayette sevgi "vüdd" ifadesiyle zikrediliyor. "Vüdd" demek "*el-hubbu's-şedid*/çok güçlü, şiddetli sevgi" yani aşk demektir. Bu aşk iman ve salih amelden doğması sebebiyle "kesbî" ama buna mukabil Allah tarafından kula ihsan edilmesinden dolayı da "vehbî" bir mahiyet taşır.

Bu sevgi bir müminin kalbinde imandan sonraki en bedihi, en güçlü özellik olup, güçlü bir iman ve itaat yaşantısının kalpteki hasılası ve en önemli sonucudur. Sevgi sebepsiz doğmuş heyecan değildir. Sevginin insan benliğinde biri olumsuz, diğeri olumlu iki kaynağı vardır. İki kaynağı vardır diyoruz çünkü insanın biri süfli diğeri ulvi olmak üzere iki boyutu söz konusudur. (Şems, 7-8) Başka bir deyişle sevgi kalbin bir eylemidir ve insan kalbinin de iki durumu vardır: Birinci durumda kalp inkâr ve isyan sebebiyle kirlenmiştir, hastalıklıdır. Evet inkârın, isyanın, her türlü günahın ucu ve sonucu, bir bumerang gibi gelir insanın kalbine musallat olur. Peygamberimizin de buyurduğu gibi işlenen her günah, her isyan, her inkâr kalpte bir leke, alında bir karadır. İsyân üstüne isyan, günah üstüne günah kalbi siyah yapar, bir mikrop yuvasına dönüştürür ve insan maraz-ı maneviye müptela olur, hastalanır. Hastalıklı kalp ise sağlıklı ve şerefli bir sevgi üretemez. Kur'an on bir ayette "Onların kalplerinde hastalık var"; bir ayette de "Onun kalbinde hastalık var" ifadeleriyle bu hakikate işaret eder. Adam sevdiği kızı,

aşkına karşılık vermediği için on yerinden bıçaklamış. Elleri kelepçeli bir vaziyette polisler onu karakola götürürken sağlık görevlileri de kızı bir sedye ile ambulansa götürüyorlar ve adam bıçakladığı kızcağıza şöyle sesleniyor: “Seni çok seviyorum. Bu, senin için ölecek, seni öldürecek kadar büyük bir sevgi.” Ben bu ifadeleri bir ana haber bülteninde kulaklarım ile duydum. Bu, marazi bir sevgidir. Bu sevgi sefalettir, sefahattir, musibettir, felakettir. Bir de Meryem Suresi’nin yukarıda ifade ettiğimiz ayetinde belirtilen sevgi vardır ki bu sevgi iman ve itaatle şereflenmiş sağlıklı bir kalpte vücut bulan ulvi bir duygudur. Bu sevgi saadettir, selamettir, nimettir, izzettir. Hani şair demişti ya:

“Aşk Fatih’e gemileri karadan yürüten nefes
Aşk Ferhat’a dağları deliren heves
Hem hayati hem abes
Hem hürriyet hem kafes.”

Allah vergisi bu sevgi sayesinde insan üç nimete mazhar olur Sevgili Dostum! Başka bir deyişle insanın iman ve itaat karşılığında eriştiği bu sevgi üç işe yarar.

Birincisi insan bu sevgi sayesinde “sevebilir.” Allah’ı, O’nun kutlu peygamberini, o peygamberin terbiye ettiği sahabe neslini, Kur’an’ı, Kâbe’yi, mümin kardeşini, havadaki kuşu, yerdeki taşı, taşın üstündeki karıncayı insan bu sevgi sayesinde sevebilir. Bu sevginin zirvesinde insan “yaratılanı hoş gör, yaratandan ötürü” makamına ulaşır.

İkincisi bu sevgi sayesinde insan “sevilebilir.” Allah o kimseyi sever, Allah’ın melekleri, peygamberi, diğer müminler ve dahi insanın dışındaki canlı cansız varlıklar bile ona bir muhabbet duyarlar. Bu sayede Uhud bizi, biz de Uhud’u severiz. Bu, sevginin daha doğrusu sevilmenin metafizik

boyutu, manevi illetidir. Varlık tarafından sevilebilmek için var edicinin sevgisine ulaşmak gerekir. Çünkü Peygamberimiz buyurmuştur ki: “Allah Teala bir kulu sevdiği zaman Cebrail’e: “Ben filanı seviyorum onu sen de sev!” buyurur. Cebrail onu sever ve sonra gök halkına: “Allah filanı seviyor, onu siz de seviniz” diye seslenir. Gök halkı da o kimseyi sever, sonra yeryüzündekilerin kalbinde o kimseye karşı bir sevgi uyanır. Allah Teâlâ bir kula buğzettiği zaman, Cebrail’e: “Ben, filanı sevmiyorum, onu sen de sevm!” diye emreder. Cebrail de onu sevmez. Sonra Cebrail gök halkına: “Allah filan kişiyi sevmiyor, onu siz de sevmeyin” der. Göktekiler de o kimseyi sevmezler. Sonra da yeryüzündekilerde o kimseye karşı bir kin ve nefret uyanır. (Müslim, Birr 157) Sevmek ve sevilme zincirleme bir reaksiyondur. Görünümü maddi olsa da kökleri manevi bir mahiyete sahiptir.

Üçüncüsü de insan bu sevgi sayesinde “sevdirebilir.” Yani bir anne baba evladına, bir öğretmen öğrencilerine, bir imam cemaatine, bir amir memuruna hakkı, hakikati, erdemleri, fazileti, cümle maneviyatı ancak bu sevgi sayesinde sevdirebilir, onların gönüllerine yerleştirebilir. İnsanlara öğüt ve nasihat konumundaki kimselerin bu sevgiyi, bu aşkı elde etmeleri, yaptıkları nasihatlerde hem kendilerinin hem de muhataplarının hissedar olmasında bir manivela rolü üstlenir. Bu aşka ermeden yapılan her tavsiye, her nasihat, her irşat, her tebliğ, her terbiye akimdir, sonuçsuzdur, faydasızdır, etkisizdir; kısmi bir etki gösterse de kalıcı bir tesire sahip değildir. Bu aşka ermeyen, bu aşka erme yoluna girmeyen kimsenin, aynada kendisine, evinde ailesine, sınıfında öğrencilerine, omuz omuza saf tuttuğu mümin kardeşine sözü geçmez, nasihati işlemez, tavsiyesi yön vermez. Ama bu aşka eren Yunusların, Mevlanaların, Şeyh Edebalilerin hikmet

yüklü tavsiyeleri yüzyıllar öncesinden akıp gelir ve insanların gönüllerini mamur kılar. Bu, tıpkı kevnî kanunlar gibi Allah'ın insanın psikolojik ve sosyolojik dünyasına yerleştirdiği bir kanundur. Bizim Yunus diyor ki:

“İşitin ey yarenler; aşk bir güneşe benzer/ Aşkı olmayan kişi misal-i taş benzer

Taş gönülde ne biter; dilinde ağu tüter/ Nice yumuşak söylese sözü savaşa benzer.”

Bu aşk meselenin özüdür, kühüdür. Bizim de meselenin özüne nüfuz edemeyişimizin, kühüne vakıf olamayışımızın sebebi bu aşkı pas geçmemiz, tâli bir mesele olarak görmemizdir. Bu aşk imandan sonraki en güçlü ve önemli kalbî reaksiyonumuzdur. Çünkü Rabbimiz bizi anlatırken “İman edenler ise en çok Allah'ı severler” buyuruyor. (Bakara, 165) Ayette Allah'ı çok sevmek “*eşeddü hubben*” yani hummalı bir sevgi, derin bir aşk olarak tarif ediliyor. Bu aşka ermek hem salih olmanın hem de ıslah etmenin; hem kamil olmanın hem de ikmal etmenin; hem tam olmanın hem de tamamlamanın özü ve esasıdır.

Bu sebeple Aziz Dostum!

Mesele Çok Ciddi, Konu Çok Acil

Buraya kadar yazdıklarım, Allah'ın kitabını, O'nun ayetlerini, ayetlerin söylediği hakikatleri, bir yolculuğa benzettiğimiz bu kitabı nasıl bir göz ve gönülle okumak ve idrak etmek gerektiğini ifade etmek için bir mukaddimeydi. Bizim, varoluşumuzun anlam ve amacını gerçekleştirmek, tekâmül etmek, olgunlaşmak, şu imtihan yolculuğumuzu Allah'ın rızasıyla ve cennetle sonuçlandırmak gibi bir derdimiz, bir gayemiz var. Biz ayetlere, hakikatlere, ibretlere yüzeysel ve basiretsiz bir nazarla bakamayız. Baktığımızı görmek, gördü-

ğümüzü anlamak, anladığımızı yaşamak mecburiyetindeyiz. Bizim için bilgi bilincin, bilinç amelin, amel ahlakın, ahlak şahsiyetin, şahsiyet ise cennetin ve rıdvân-ı ekberin vesilesidir. Başka bir deyişle cehalet gafletin, gaflet dalaletinin, dalalet ahlaksızlığın, ahlaksızlık şahsiyetsizliğin, şahsiyetsizlik de cehennemnin, Allah'ın gazabının sebebidir. Bir gün Peygamberimiz ashabına buyurdu ki: “Doğruluktan ayrılmayın. Çünkü doğruluk (insanı) iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Kişi devamlı doğru söyler ve doğruluktan ayrılmazsa Allah katında “doğru/sıddîk” olarak tescillenir. Yalandan sakının! Çünkü yalan (insanı) kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. Kişi devamlı yalan söyler, yalan peşinde koşarsa Allah katında “yalancı/kezzâb” olarak tescillenir.” (Müslim, Birr, 105)

Demem o ki insanlar helak olsa alimlerin, alimler helak olsa ilmi ile amel edenlerin, onlar da helak olsa yalnızca ihlas ile amel edenlerin kurtulacağını, bizim de amacımızın kurtuluşu ermek olduğunu, bundan dolayı öğrenmek, öğrendiklerimizi anlamak, anladıklarımızı yaşamak, yaşadıklarımızı hayat düsturu haline getirerek bir şahsiyet inşası gerçekleştirmek zorunda olduğumuzu her daim hatırdan tutmamız gerekiyor. Bu kitabı, her kitabı, her hitabı, her ayeti, her hakikati, her ibreti ve dahi bütün hayatı bu gözle okumak; bu gözle, bu gönülle, bu şuurla ölüm gelene kadar yaşamak, yaşamaya çalışmak boynumuzun borcudur. Ana temamız, temel hedefimiz, varoluş maksadımız budur. Bu, Allah'ın bizim üzerimizdeki hakkıdır. Hani Muâz (ra)'a, “Sen Allah'ın kulları üzerindeki hakkının ne olduğunu biliyor musun?” diye sormuştu Peygamber Efendimiz. O da “Allah ve Resülü en iyisini bilir” deyince, Efendimiz şöyle cevap vermişti: “Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, kulların O'na kulluk ve ibadet etmeleri ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmamalarıdır.”